

Toetsingskader Risicoregelingen & Garanties

Dutch Trade and Investment Fund: DTIF

Aanleiding/beschrijving DTIF

De aanleiding voor het opzetten van het Dutch Trade and Investment Fund (DTIF) is verwoord in de Kamerbrief 'Financiering van Internationale Bedrijfsactiviteiten', d.d. 19 november 2014¹. Daarin wordt ingegaan op de uitgangspunten van het beleid, de instrumenten en de verbetering daarvan, het internationale speelveld, de door bedrijven ervaren knelpunten en de kabinetsvisie daarop. In de brief wordt aangegeven dat twee faciliteiten worden herzien, te weten: de Faciliteit Opkomende Markten (FOM) en Finance for International Business (FIB). De redenen hiervoor zijn dat:

- de regelingen inflexibel zijn en onvoldoende maatwerk bieden;
- de doelgroep- en landenlijst te beperkt is;
- de dienstverlening uitgaat van de uitvoerder van het instrument i.p.v. het vinden van een oplossing voor de markt;
- het schort aan proactieve marktwerking: de overheidspropositie is onvoldoende bekend bij de doelgroep/markt.

Beschrijving opzetten en lancering DTIF

De instrumenten FOM en FIB zijn samengevoegd tot één nieuwe regeling, het Dutch Trade and Investment Fund (DTIF)². Het heeft qua karakteristieken grote overeenkomsten met onderdelen 1 en 3 van het Dutch Good Growth Fund (DGGF)³ zodat dit efficiency- en effectiviteitsvoordelen oplevert en met de bestaande middelen meer kan worden bereikt. De uitvoering van onderdeel 1 van DTIF – gericht op investeren - is belegd bij RVO, en onderdeel 2 – gericht op exporteren - bij Atradius Dutch State Business N.V. (ADSB), conform werkwijze bij het DGGF. De coördinatie/bediening van het gehele DTIF vindt, net als bij het DGGF, plaats bij RVO.

Het combineren van FOM en FIB tot het DTIF biedt meer maatwerk en flexibiliteit, en sluit daarmee beter aan bij de behoefte van de bedrijven en financiële instellingen. Tevens wordt de doelgroep uitgebreid en staat het DTIF - naast het MKB (<250 werknemers) – ook open voor ondernemingen tot 500 werknemers. Grote ondernemingen investeren meer dan het MKB in het buitenland en kennen evengoed financieringsuitdagingen die niet door de markt worden aangeboden. Het DTIF staat open voor alle landen die niet door het DGGF worden bediend (momenteel richt het DGGF zich op 68 lage- en middeninkomenslandenontwikkelingslanden). Uitzondering betreft landen die op grond van internationale afspraken, internationale regelgeving of politieke overwegingen niet in aanmerking komen. Hierdoor verbetert de synergie tussen de handels- en OS-agenda en wordt complementariteit bereikt met het DGGF.

¹ Kamerbrief 'Financiering van Internationale Bedrijfsactiviteiten', 19 november 2014, referentie BZ-2014.68285

² Kamerbrief Hulp, Handel en Investerings, 10 november 2015, 33625, nr. 186

³ Kamerbrief Hulp, handel en Investerings, 30 september 2013, 33625, nr. 38

Hoewel het DTIF en DGGF grote overeenkomsten vertonen worden aparte faciliteiten opgezet omdat ze een verschillende doelstelling hebben. Het DGGF streeft primair een ontwikkelingsdoelstelling na die ook tot uiting komt in de landenfocus. Het DTIF heeft als doel tot internationaal ondernemen te stimuleren met als uitgangspunt het leveren van een bijdrage aan werkgelegenheid en duurzame economische groei in Nederland.

De budgetten die vrij komen door de afbouw van FOM en FIB worden ingezet voor het DTIF, aangevuld met een jaarlijkse bijdrage vanuit sub-artikel 1.2 (Versterkte Nederlandse Handels- en Investeringspositie en economische naamsbekendheid) van de BHOS-begroting. Door een herprioritering van uitgaven binnen dit sub-artikel wordt budgettaire ruimte gecreëerd voor deze aanvullende bijdrage. Het garantiekader schrijft voor dat bij nieuwe garantieregelingen andere risicoregelingen moeten worden versoerd. Hieraan wordt invulling gegeven doordat FOM en FIB worden afgebouwd. Bij de aanwending van het DTIF dient uiteraard sprake te zijn van additionaliteit en/of markt falen. Toetsing hiervan vindt plaats door de uitvoerders (RVO en ADSB).

Het DTIF biedt financiering voor investeringen en export van MKB en grote bedrijven, indien banken en andere financiële instellingen deze financiering niet bieden, en er voldaan wordt aan de criteria die gelden voor publieke interventie.

Bedrijfsleningen aan het MKB zijn voor banken een relatief risicovolle, wat vraagt om hogere kapitaalreserves. Het DTIF richt zich op opkomende markten, landen waar over het algemeen kredietverstrekking tot een hoger risico leidt. De combinatie MKB en risicolanden leidt tot hoger risico en kosten voor banken waardoor ze terughoudender zijn met kredietverstrekking. Bovendien vraagt het MKB vaak om kleinere kredieten, die voor banken minder rendabel zijn. Banken verdienen minder aan kleine dan aan grote kredieten waardoor deze minder snel worden verleend.

De nieuwe regeling bestaat uit twee onderdelen, die corresponderen met respectievelijk onderdelen 1 en 3 van het DGGF:

- onderdeel 1: voorziet door het verstrekken van garanties en/of leningen in de financieringsbehoefte van Nederlandse bedrijven die willen investeren in het buitenland;
- onderdeel 2: voorziet in het verdisconteren van wissels van Nederlandse exporterende bedrijven, ofwel exportfinanciering. Tevens biedt onderdeel 2 in het verdisconteren van Letters of Credit en het verschaffen van werkkapitaal.

Beide onderdelen worden in dit toetsingskader uitgewerkt.

Overige aspecten van deze hervorming

De oprichting van het DTIF is onderdeel van een bredere hervorming van het non-ODA instrumentarium voor investerings- en handelsbevordering. Andere aspecten van deze hervorming richten zich op het verbeteren van het bedieningsmodel en de positionering van het DTIF en het instrumentarium in bredere zin. Deze aspecten worden niet in dit toetsingskader behandeld.

DTIF onderdeel 1 (garanties, leningen en indirecte participaties): het financieren van Nederlandse bedrijven die willen investeren in buitenlandse markten.

T.a.v. onderdeel 1 van het DTIF wordt een instrumentenmix samengesteld bestaande uit leningen, garanties en indirecte participaties. De mix die aan een bedrijf wordt aangeboden hangt af van zijn financieringsbehoefte, risicoprofiel, het project en het land.

Het DTIF moet additioneel zijn waardoor er alleen financiering verstrekt kan worden als de commerciële markt niet bereid is hierin te voorzien. RVO beoordeelt of de investering op verantwoorde wijze gesteund kan worden. Afhankelijk van het risicoprofiel van de investering (op basis van het risico op de ondernemer, het land en het project) en afhankelijk van de bereidheid van andere financiers om (gedeeltelijk) mee te investeren, wordt een instrument, of een combinatie van instrumenten, ingezet.

In de parametrisering van de regelingen gaat RVO, conform het DGGF, uit van drie risicoklassen: laag, midden en hoog. Deze risicoklassen zijn de basis voor de rentepercentages die de RVO zal rekenen voor de financiering.

Onderdeel 1 bestaat uit de volgende instrumenten of een combinatie daarvan:

a. Garanties

Als een commerciële partij (vaak een bank) bereid is mee te financieren wordt getracht een garantie in te zetten als instrument. Met dit instrument staat de overheid borg voor een deel van de financiering die een bank, lokaal dan wel Europees, verstrekt. De Nederlandse staat neemt een deel van de risico's over, waardoor een bank eerder geneigd is financiering te verschaffen. Ook is het mogelijk dat de overheid borg staat voor een gedeelte van de financiering, in het geval van een tekort aan onderpand van het Nederlandse bedrijf. De inzet van het DTIF is om in het geval van lokale banken samen te werken met zogenaamde netwerkbanken, zijnde banken met een uitgebreid netwerk en/of veel vestigingen in DTIF landen.

De garantiefaciliteit die het DTIF gaat aanbieden is een kopie van de garantiefaciliteit van het DGGF. De faciliteit vertoont overeenkomsten met de BMKB en de Groiefaciliteit/GO, instrumenten die binnenlands worden ingezet en worden uitgevoerd door de RVO namens het ministerie van Economische Zaken (nu EZK). Onder het DTIF zal, conform het DGGF, maximaal 60% van de financiering verstrekt door private financiers gedekt worden door een garantie .

Voor de garanties wordt een marktconforme vergoeding gehanteerd. Hierbij wordt gedacht aan een premie tussen de 2,5% en 4% afhankelijk van het risicoprofiel van de onderliggende financiering.

b. Leningen

Mocht een financier bereid zijn slechts een gedeelte te financieren dan biedt het eerste onderdeel ook risicodragend kapitaal in de vorm van een lening. In deze constructie kan RVO meeliften op de kennis, kunde en capaciteit van de commerciële financiers. Uiteraard blijft in deze constructie centraal staan dat de activiteiten van het DTIF en RVO additioneel zijn aan de markt; als een andere commerciële financier gevonden kan worden vindt geen financiering via een lening vanuit het DTIF plaats.

De leningen onder het DTIF zijn identiek aan het leninginstrument van DGGF. De lening (vaak cofinanciering) bedraagt maximaal 49%. De rentepercentages zijn marktconform en worden overgenomen van de commerciële co-financier. Ze liggen over het algemeen tussen de 3% en 7% afhankelijk van het risicoprofiel van de financiering.

Zelfstandige Financiering door RVO

Als er geen private partijen zijn die willen voorzien in financiering kan de RVO vanuit het DTIF zelf volledig financieren. In deze constructie voert de RVO een diepgaande risicocheck uit om zeker te zijn dat het een gezonde en verantwoorde investering betreft en de financiering past binnen de staatsteunkaders. Ook in deze constructie is het vereist dat het Nederlandse bedrijf zelf risicodragend participeert in de investering.

c. Indirecte Participaties

Tot slot worden er indirecte participaties ingezet in de instrumentenmix.

Met de indirecte participaties bevat het DTIF een faciliteit bevatten die aan investeringsfondsen leningen kan verstrekken. Het investeringsfonds kan vervolgens de DTIF-middelen aanwenden om te participeren in de doelgroep . Dit zorgt voor relatief risicovolle investeringen in eigen vermogen, waar tegelijkertijd relatief hoge rendementen tegenover kunnen staan.

De DTIF-fondslening werkt als volgt: 20% van de inkomsten moet worden afbetaald aan de overheid vanaf het moment dat het fonds inkomsten genereert. Als het investeringsfonds de investering heeft terugverdiend moet 50% van de inkomsten worden afgedragen totdat de overheid is afbetaald. Als vervolgens additionele inkomsten worden gegenereerd worden deze wederom 80% - 20% verdeeld

tussen het private investeringsfonds en het DTIF. Het voordeel van deze regeling is dat er bij overrendement 'extra' geld naar het DTIF fonds vloeit hetgeen de revolverendheid ten goede komt. Deze vorm van financiering is gebaseerd op een soortgelijke regeling onder respectievelijk het DGGF en de SEED-Capital regeling die de RVO voor het Ministerie van Economische Zaken uitvoert. RVO zorgt ervoor dat ook deze financieringsvorm past binnen de geldende staatsteunkaders.

DTIF Onderdeel 2 (verdiscontering van wissels): financiering van exportactiviteiten

Onderdeel 2 van DTIF maakt financiering van export van (kapitaal)goederen en diensten mogelijk. Onderdeel 2 voorziet in het afgeven van een exportkredietverzekering in combinatie met i) het leveren op krediet (verdisconteren van wissels of Letters of Credit) of ii) het verschaffen van werkkapitaal. Er wordt gefocussed op het financieren van kleine en middelgrote transacties die niet door de banken gefinancierd worden, maar wel een goede *business case* en een kredietwaardige afnemer hebben. Dit onderdeel wordt uitgevoerd door ADSB, de organisatie die ook de reguliere exportkredietverzekeringsfaciliteit (EKV) en onderdeel 3 van het DGGF uitvoert.

Mogelijke instrument dat kan worden ingezet is het verdisconteren (liquide maken) van wissels (schuldbekentenissen op afnemer, of promessen, hierna wissels genoemd). Deze transacties komen veelal niet in de markt tot stand, omdat Nederlandse banken/financiers relatief hoge kosten moeten maken voor in omvang beperkte transacties. De kosten wegen dan niet op tegen de baten. Het DTIF biedt de mogelijkheid de wissels vervroegd door ADSB te verdisconteren – als reguliere banken dit niet doen – zodat de exporteur per direct over de tegenwaarde van de wissels in liquide vorm beschikt. De wissels worden derhalve 'overgenomen' door ADSB, die vervolgens in termijnen door de lokale afnemer wordt afbetaald. Het verdisconteren van wissels wordt alleen gedaan in combinatie met een – onder het DTIF - EKV afgesloten exportkredietverzekering waarin – per definitie - (de prijs voor) het risico op schade is meegenomen. Wisselfinanciering is derhalve niet bedoeld ter dekking van betalingsrisico's voor de exporteur omdat deze zijn gedekt met een EKV. De vergoeding die de exporteur zal betalen voor het verdisconteren van wissels is marktconform.

Naast het verdisconteren van wissels is ook vraag naar het verdisconteren van Letters of Credit (LC). De LC is een verplichting van de bank van de (buitenlandse) koper om aan de exporteur een bepaald bedrag op een bepaalde datum uit te betalen of een wissel te accepteren. De essentie is dat een bank onder bepaalde voorwaarden op zich neemt te betalen, direct dan wel op termijn. De exporteur loopt, anders dan bij de verdiscontering van wissels, zelf geen debiteurenrisico meer, maar nog wel het bankenrisico en het economische en/of politieke risico. Het risico neemt dan ook af ten opzichte van het verdisconteren van wissels.

In het internationaal handelsverkeer is de LC een kredietvorm het middel bij uitstek om de belangen van zowel de exporteur (verkoper) als de (buitenlandse) importeur (koper) op een evenwichtige wijze

te regelen. Het kan voorkomen dat de exporteur minder goed bekend is met de afnemer, terwijl de afnemer bekend is met de (LC openende buitenlandse) bank.

Ook kan werkkapitaal verstrekt worden aan de exporteur. Er wordt daarbij een deel van het wisselbedrag (te weten maximaal 60%) vooruitbetaald, gelijk oplopend met de kosten die exporteur maakt voor de productie van de export. Dit is overigens lager dan de maximale dekking bij werkkapitaalverzekering (80%). Er wordt geen additioneel risico gelopen bij het verstrekken van werkkapitaal: het maakt niet uit of de schade wordt vergoed op de verzekering of wordt genomen op de financiering. Daar komt bij dat de maximale schadevergoeding van een transactie waarbij werkkapitaal wordt verstrekt niet hoger is dan wanneer dit niet het geval is; de productiekosten van de export (en zeker 60% daarvan) zijn lager dan de totale contractsom waarvoor een verzekering wordt afgesloten.

A. PROBLEEMSTELLING

1 *Wat is het probleem dat aanleiding is (geweest) voor het beleid? Is het probleem nog actueel? Wat is de oorzaak van het probleem?*

Onderdeel 1:

Het overgrote deel van het Nederlandse bedrijfsleven gaat als eerste naar hun huisbank of andere bank voor externe financiering. Echter⁴,

- Financieringen aan m.n. het MKB vormen voor banken een relatief risicovolle categorie. Deze vraagt om hogere kapitaalreserves teneinde de grotere kans op eventuele defaults te dekken.
- Wanneer het de financiering van handel of investeringen in opkomende markten betreft, is de *risk appetite* van banken laag gebleken, ook voor grote bedrijven.
- Nederlandse banken hebben een beperkt netwerk in het buitenland en - bovenal – in opkomende markten, waardoor de risicobeoordeling bewerkelijker en lastig is.
- De kosten van een lokaal netwerk zijn voor banken te hoog voor het lage aantal financieringen dat wordt aangevraagd.
- Daarnaast zijn de algehele handlingskosten voor commerciële financiële partijen – als het om kleine transacties gaat - relatief hoog en daardoor de activiteiten op opkomende markten lastiger winstgevend te maken.

Deze 5 redenen zorgen er voor dat financiering voor investeringen in het buitenland, in het bijzonder voor opkomende markten, moeilijker te verkrijgen is.

Onderdeel 2:

Dit onderdeel van het DTIF betreft een instrument dat wordt ingezet ten behoeve van het stimuleren van de Nederlandse export naar voornamelijk opkomende markten en is aanvullend aan de markt.

Om een exporttransactie tot stand te laten komen, is het veelal noodzakelijk dat er externe financiering beschikbaar is. Indien een afnemer geen financiering kan krijgen van zijn lokale bank, kan worden bezien of de huisbank van de exporteur of een andere bank de (lange termijn) financiering wil verstrekken. Sinds de economische crisis zijn Nederlandse banken minder vaak bereid exporttransacties te financieren, omdat zij nu voorzichtiger (moeten) opereren. Het hogere kapitaalbeslag en administratieve lasten (waaronder de eisen wat betreft Know Your Customer) leidt vooral tot problemen voor (1) kleine en middelgrote transacties en/of (2) export naar landen met een hoger risico omdat die voor de bank niet meer kostendekkend zijn.

Als een Nederlandse bank wel bereid is de financiering voor een exporttransactie te verstrekken, is vanwege de aard van het risico veelal een exportkredietverzekering een voorwaarde.

---

⁴ Zie conclusies en aanbevelingen Rebelstudie op verzoek van BHOS en onderzoek van CarnegieConsult op verzoek van VNO-NCW

Als de commerciële verzekeringssector zelfstandig geen mogelijkheden biedt, dan kunnen Nederlandse bedrijven zich onder voorwaarden verzekeren via de exportkredietverzekeringsfaciliteit (EKV) van de Nederlandse staat. Met dit onderdeel van het DTIF is het mogelijk om, in aanvulling op de EKV, transacties tot EUR 5 miljoen door ADSB te laten financieren middels het verdisconteren/bevoorschotten van wissels.

Een onderzoek van Birch Consultants⁵ uit 2013 onderstreept het belang van export voor de Nederlandse economie. Zo bezet Nederland op het gebied van goederenuitvoer de 5e plaats wereldwijd, met een uitvoer ter waarde van € 429 miljard, waarvan 10% naar de opkomende markten.

Aandeel in goederenexport (2012)	
Ontwikkelde landen	76,5%
Oost-Europa	5,8%
Overig BRICS	4,2%
Overig Azië	4,3%
Overig Afrika	0,5%
Overig in ontwikkeling	1,5%
DGGF	4,4%
<i>Waarvan Afrika</i>	2,2%
<i>Waarvan Azië</i>	1,9%
<i>Waarvan Europa</i>	0,07%
<i>Waarvan Latijns Amerika</i>	0,2%
<i>Waarvan overig</i>	0,01%
<i>Bron: CBS, 2012</i>	

Birch Consultants geeft aan dat bij het zaken doen met de BRIC-landen circa 10% van de Nederlandse bedrijven problemen tegenkomt op het gebied van financiering en betalingsrisico's (zie onderstaande de tabel). Het DTIF heeft als doel om deze problemen op te lossen.

⁵ Birch Consulting, Dutch Good Growth Fund onderzoek en aanbevelingen, door Birch Consulting in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, september 2013. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/09/27/rapporten-bijkabinetsbrief-ondernemen-voor-ontwikkeling.html>

Genoemde zakelijke belemmeringen (% van respondenten t.a.v. BRIC-Landen)	
Handelsbarrières	18
Bureaucratie	12
Geen lokaal contact	11
'Andere wijze van zakendoen'	10
Taal	9
Betalingsrisico's	7
Financieringsrisico	2

Bron: APE, 2011.

Een extra probleem rond financiering voor Nederlandse bedrijven betreft het ongelijke speelveld. Andere landen bieden verdergaande faciliteiten om financiering voor exporttransacties te bieden. Dit verzwakt in het concurrerend vermogen van Nederland. Dit wil de Nederlandse overheid zo veel mogelijk voorkomen. Met het aanbieden van het in disconto nemen van wissels worden relatief kleine transacties mogelijk gemaakt en daarmee de concurrentiepositie van vooral het MKB versterkt.

B. ROL VAN DE OVERHEID

2 ***Waarom rekent de overheid het tot haar verantwoordelijkheid om het probleem op te lossen en waarom ligt de verantwoordelijkheid op rijksniveau en niet op decentraal niveau?***

Bedrijven uit concurrerende landen hebben vanuit hun thuismarkt vaak financieringsmogelijkheden die uitgaan boven wat Nederland te bieden heeft. Het betreft verschillende faciliteiten (bijvoorbeeld via publieke- of staatsbanken) waardoor de kredietverlening voor het MKB minder problematisch is. Zo kennen landen als China, Brazilië en India, die zich als niet-lid van de OESO niet aan haar regels hoeven te houden, diverse publieke faciliteiten die lokale bedrijven faciliteren. De VS, Canada, Australië, VK, Duitsland en Japan hebben EXIM-banken, zijnde banken wier betalingsverplichtingen volledig door de staat worden gedekt, waardoor zij goedkope 'funding' kunnen aantrekken. Uit het rapport van Birch Consulting blijkt dat er interesse is van Nederlandse bedrijven om te investeren en zaken te doen met minder 'traditionele' markten, doch dat toegang tot financiering een uitdaging betreft.

Dit probleem kan alleen op Rijksniveau worden aangepakt. Op gemeentelijk- of provinciaal niveau wordt het niet effectief en algemeen geadresseerd.

Onderdeel 1:

Hierboven is aangegeven dat er, ondanks de uitdagingen, voldoende interesse is te investeren op de markten waarop het DTIF zich richt. Daarnaast is aangegeven dat er beperkingen zijn bij het verstrekken van commerciële financiering hiertoe. Omdat Nederlandse bedrijven wel behoefte hebben

aan deze financiering, en dit een noodzakelijke voorwaarde is om activiteiten in het buitenland te ontplooiën, heeft de overheid op basis van additionaliteit een rol te vervullen. Het financieringsknelpunt beperkt zich niet tot één Nederlandse regio, maar vormt een uitdaging voor vooral voor het MKB in geheel Nederland.

Daarnaast geldt dat het buitenlandbeleid en de internationale economische betrekkingen, waar deze regeling onderdeel van is, het domein is van de Nederlandse staat en niet van provinciale en lokale overheden. Het beleggen van de regeling op decentraal niveau zou haaks staan op de doelstelling eenvoud en transparantie te creëren en zou de realisatie van een bedieningsmodel dat gericht is op één loket, kennisopbouw en integrale oplossingen in de weg staan.

Onderdeel 2:

In Nederland behoren de meeste bedrijven tot het MKB en hun aandeel in de werkgelegenheid is bijna 70%. Deze cijfers onderstrepen het belang van het MKB voor de Nederlandse economie. Hierboven is reeds aangegeven dat er marktfalen waarneembaar is, namelijk een tekort aan beschikbaar kapitaal voor het exporterende bedrijfsleven, waarbij de overheid een faciliterende rol kan spelen. Voor onderdeel 2 betreft dit het aanbieden van wisselfinanciering in die gevallen waarin de markt dit niet biedt, bijvoorbeeld in het geval van kleine transacties naar risicolanden/opkomende markten. Het Nederlandse MKB heeft dit kapitaal nodig om bepaalde exporttransacties tot stand te laten komen.

3 Is de regeling (a) ter compensatie van risico's die niet in de markt kunnen worden gedekt en/of (b) het instrument waarmee een optimale doelmatigheidswinst kan worden bewerkstelligd? En heeft de regeling een beargumenteerde meerwaarde boven een kasstroom of subsidie?

Onderdeel 1:

Zoals hierboven onder *probleemstelling* toegelicht is de markt terughoudend om buitenlandse transacties, vooral op opkomende markten, te financieren. Dit vanwege factoren als een relatief hoger risico, waardoor financiers hogere kapitaalreserves moet aanhouden, hogere transactiekosten en een beperkt netwerk in deze landen. Dit alles brengt de winstgevendheid van kleine risicovolle kredieten op buitenlandse markten in het geding.

De RVO heeft op grond van gesprekken met het Nederlandse bedrijfsleven, vooral het MKB, vastgesteld dat er behoefte is aan de financieringen die met het DTIF worden verstrekt. Door het DTIF wordt beoogd het 'gat' te verkleinen tussen behoefte aan risicovolle financiering en het (gebrek aan) aanbod hiervan. Hierbij worden instrumenten ingezet die het risico van financiering niet uitsluitend bij de overheid belegt. Door middel van het 'slim' inzetten van instrumenten, zoals een garantie op een bepaald percentage van de projectsom of in de vorm van een lening, zorgt DTIF ervoor dat de markt veel projecten alsnog (gedeeltelijk) financiert, maar dan onder een gedeeld risico met de overheid.

Er zal alleen financiering worden aangeboden als deze niet via de commerciële markt kan worden aangetrokken. Daarnaast mogen activiteiten die ontplooid worden onder het DTIF niet marktversturend werken. Een voordeel van DTIF ten opzichte van de private sector is dat het DTIF geen winstgevende regeling hoeft te zijn; revolverendheid is het doel en uitgangspunt.

De meerwaarde van een revolverend fonds boven een reguliere uitgave (kasstroom of subsidie) is dat het de overheid minder of geen (bij revolverendheid) geld kost. Er worden namelijk slechts financiële middelen 'uitgekeerd' in het geval van schades of defaults. Als een gefinancierde investering echter succesvol is zal de lening, inclusief rente, worden terugbetaald. Doordat alleen schades of defaults vergoed worden en het uitgangspunt is dat tegenover uitgaven van het fonds ontvangsten staan, zijn er meer transacties mogelijk en wordt marktconformiteit bereikt.

Onderdeel 2:

Zoals toegelicht onder vraag 1 is de markt huiverig om (1) kleine en middelgrote transacties en/of (2) export naar landen met een hoger risico te financieren.

Er is derhalve een segment dat niet – of slechts deels - door de markt gefinancierd wordt en waar de overheid een rol te vervullen heeft . Het DTIF interfereert niet met de markt en wordt uitsluitend aanvullend aan de markt ingezet. Pas als de (huis-)bank geen financiering wil of kan geven kan wisselfinanciering onder het DTIF plaatsvinden. Dit geldt ook voor het verschaffen van werkkapitaal en het verdisconteren van Letters of Credit.

De verdisconterende (Nederlandse) banken kunnen terughoudend zijn om onder de reguliere Directe Garantie (EKV) te verdisconteren. Bijvoorbeeld in geval van sancties kunnen banken geraakt worden door extra-territoriale effecten waardoor het faciliteren van een transactie te risicovol is voor de bank. Het DTIF biedt dan de mogelijkheid de wissels of LC's zelf te verdisconteren.

De meerwaarde boven een kasstroom of subsidie is dat tegenover de financieringen van de overheid inkomsten staan (in de vorm van risico-opslagen in de discontovoet). Eventuele 'schades' worden gedekt door de exportkredietverzekering waardoor dit onderdeel revolverend zal zijn.

4 Is er al een andere garantie/wet/regeling die de verplichting ex-/impliceert?

Onderdeel 1:

Hoewel het DTIF een nieuw op te zetten fonds betreft, worden activiteiten ontplooid die in soortgelijke vorm bestaan onder het DGGF. Het grootste verschil is de landenfocus van beide fondsen, het ontbreken van onderdeel 2 van het DGGF (financiering van lokaal MKB in lage- en middeninkomenslanden) en de ontwikkelingsdoelen die gekoppeld zijn aan de aanwending van het DGGF.

Verder bestaat de Faciliteit Opkomende Markten (FOM) die voorziet in diverse vormen van financiering voor activiteiten van Nederlandse bedrijven in opkomende landen. Hetzelfde geldt voor de faciliteit Finance for International Business (FIB), die samen met private investeerders leningen verstrekt voor Nederlandse bedrijven die activiteiten in een opkomende markten willen ontplooiën. Met de start van DTIF houden FOM en FIB op te bestaan.

Onderdeel 2:

Het DTIF is complementair aan het DGGF en richt zich derhalve op andere landen.

Onder de bestaande EKV-faciliteit bestaat de mogelijkheid om verdisconteerde wissels in verzekering te nemen. Deze dekking wordt verstrekt aan de bank die de transactie financiert. Door het DTIF wordt het mogelijk om wissels of Letters of Credit te financieren zonder daarbij afhankelijk te zijn van een bank.

C. RISICO'S EN RISICOBEBEERSING

5 Wat zijn de risico's van de regeling:

- a. ***Wat is het totaalrisico van de regeling op jaarbasis? Kent de regeling een totaalplafond?***

Onderdeel 1 en 2:

Het DTIF is een nieuwe garantieregeling. Daartoe worden de bestaande (garantie)regelingen FOM en FIB afgebouwd. In de periode 2016-2021 bedraagt het totale budget voor het DTIF EUR 107 miljoen. Dit bedrag bestaat uit vier componenten:

1. De direct beschikbare middelen uit de begrotingsreserve FOM: EUR 34 miljoen.
2. De direct beschikbare middelen uit de begrotingsreserve FIB: EUR 33 miljoen.
3. Vrijvallende middelen 2016-2021 door afloop uitstaande FOM-portefeuille: EUR 10 miljoen.
4. Bijdrage uit de BHOS-begroting (artikel 1.2) 2016-2021, (jaarlijks EUR 5 miljoen): EUR 30 miljoen.

Het risico voor de staat is als volgt opgebouwd:

- Voor de leningen: geen begrotingsrisico (want volledig gedekt binnen de begroting), wel beleidsmatig risico dat niet wordt terugbetaald.
- Voor garanties, verzekeringen en wisselfinancieringen: het aanvullende risico voor de staat bestaat uit het verschil tussen de op enig moment uitstaande garanties en de omvang van de begrotingsreserve.

Het garantieplafond is het maximale bedrag dat gelijktijdig aan garanties mag uitstaan. Om tot een reëel garantieplafond te komen, wordt de volgende formule aangehouden: budget voor garanties x hefboom. Het budget voor garanties onder onderdeel 1 is vastgesteld op 32,5% van het totale budget voor DTIF en bedraagt derhalve EUR 34,8 miljoen (32,5% x EUR 107 miljoen). Vermenigvuldigd met de hefboom van 1:4 resulteert dit in een garantieplafond voor onderdeel 1 van het DTIF van EUR 139 mln. Afgerond naar boven wordt het garantieplafond voor DTIF vastgesteld op 140 mln. voor de periode 2016-2021.

In 2021 wordt de hoogte van het garantieplafond herzien waarbij onder meer rekening wordt gehouden met:

- De resultaten van de tussentijdse evaluatie.
- De vrijvallende middelen door afloop van de uitstaande FOM-portefeuille vanaf 2021.
- De ruimte op de BHOS-begroting (artikel 1.2).

Begrotingsreserve

Het DTIF krijgt de mogelijkheid om garanties te verstrekken. Door het verstrekken van garanties en wissels kan het DTIF onverwachts geconfronteerd worden met onvoorziene uitgaven indien de garantieverstrekking leidt tot claims. Daarnaast kan er een *mis match* in de tijd optreden tussen inkomsten (premies) en uitgaven (schades). Om een buffer op te kunnen bouwen en de schommelingen in de tijd tussen inkomsten (premies) en uitgaven (schades) op te kunnen vangen zal, als gevolg van artikel 5, vierde lid, van de Comptabiliteitswet 2001, gebruik worden gemaakt van het instrument 'interne begrotingsreserve'.

De begrotingsreserve wordt als volgt opgebouwd:

- een bodem storting van EUR 5 miljoen waarmee een extra zekerheid wordt ingebouwd;
- aangevuld volgens de ratio 1:4 voor de uitstaande garanties onder onderdeel 1 (max EUR 35 miljoen); en
- aangevuld volgens de ratio 1:1 voor de wisselfinancieringen onder onderdeel 2.

Op het moment dat de verhouding tussen het uitstaande garantieplafond en de omvang van de reserve teveel af gaat wijken van de overeengekomen hefboom wordt jaarlijks bezien of het nodig is om de hoogte van de reserve aan te passen. Daarnaast wordt de reserve aangevuld als deze onder de minimumgrens van EUR 5 miljoen zakt.

Het aanvullende risico voor de Staat (verschil tussen de op enig moment uitstaande garanties en de omvang van de begrotingsreserve) kan hiermee oplopen tot maximaal EUR 95 mln. in de periode 2016-2021.

Zowel de toevoeging van middelen aan de reserve als de onttrekking eraan en de (uiteindelijke) besteding van de middelen loopt via de BHOS-begroting en wordt in de BHOS-begroting toegelicht.

De begrotingsreserve mag op basis van de prognoses van de uitvoerder voor het komende half jaar conform de hefboom worden aangevuld en dient uiterlijk een jaar na het verstrekken van een garantie of verzekering bijgevuld te zijn tot het benodigde bedrag dat volgt uit de vastgestelde hefboom.

b. Hoe staan het risico en rendement van de regeling tot elkaar in verhouding?

Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen beleidsrisico's en rendement (of beleidsimpact) en financieel risico en rendement. Financieel risico en rendement spreken voor zich. Beleidsmatig is de doelstelling van onderdeel 1 van het DTIF het mogelijk maken van investeringen van Nederlandse bedrijven in het buitenland.

De verstrekking van leningen heeft een hoger financieel rendement dan subsidies, aangezien het uitgeleende bedrag in principe wordt terugbetaald en opnieuw kan worden ingezet. Het risico bestaat uit de mogelijkheid dat het geleende geld niet wordt terugbetaald. Overigens heeft dit geen consequenties voor de begroting aangezien de verstrekte lening al ten laste van de begroting is gebracht en de te ontvangen rentes en aflossingen niet als ontvangsten worden geraamd. De ontvangsten worden opnieuw beschikbaar gesteld voor leningen als deze worden ontvangen. Wel is er mogelijk sprake van beleidsrisico's die samenhangen met projectrisico's. Dat wil zeggen dat op voorhand niet te zeggen is of de financiering er uiteindelijk toe leidt dat het project haar beoogde doelstellingen haalt.

Beleidsmatig en financieel geeft garantieverstrekking veruit het hoogste rendement. Niet alleen is het revolverend (als de garantie vervalt, kan deze opnieuw worden ingezet) maar ook komt het hefboomeffect het beste tot zijn recht: met een beperkte financiële inzet kan een veelvoud aan activiteiten worden gerealiseerd, afhankelijk van de gehanteerde hefboom. Het financiële risico is bij garanties logischerwijs ook het hoogst. Opgemerkt moet worden dat bij een garantieverstrekking de bank weliswaar niet het gehele risico wil nemen (anders was er geen garantie nodig), maar de bank wel verantwoordelijk blijft voor een substantieel deel van het risico (20-40%). De bank zal dus nog steeds een gedegen risicobeoordeling uitvoeren. Op die risicobeoordeling kan het DTIF daarom aansluiten.

Indien de bevoorschotte wissels of Letters of Credit niet betaald worden door de debiteur wordt dit vergoed onder de exportkredietverzekering. Verzekerde heeft hierbij een eigen risico van 2% tot 5%. De risico's van het DTIF zijn beperkt tot dit terugbetalingsrisico (regres) van de Nederlandse exporteur. Bij totale schade onder een wisselfinanciering van EUR 5 miljoen met 5% eigen risico bedraagt de schade maximaal EUR 250.000 per transactie. Overigens kan in een dergelijk geval de definitieve schade lager uitvallen, als de debiteur later alsnog (deels) betaalt of als de schade verhaald kan worden op de exporteur.

Bij de verdiscontering van de LC's wordt het (krediet)risico op de buitenlandse (LC openende) bank gelopen. In algemene zin kan worden gesteld dat dit risico lager is dan het debiteuren risico (bij de standaard verdiscontering van de wissels). Bij de structurering van de transactie zal goed gekeken moeten worden naar het acceptatiebeleid t.a.v. de bankensector van het betreffende land (voor DTIF onderdeel is het ekv landenbeleid leidend) en zullen banken eventueel per geval gewaardeerd dienen te worden.

c. Is al bekend wat de mogelijke effectiviteit van de betreffende risicoregeling is?

Onderdeel 1:

Door Birch Consulting is een *deal flow*-analyse gemaakt voor onderdeel 1 van het DGGF. Dit op basis van bestaande instrumenten die op soortgelijke wijze worden ingezet onder het DGGF. De FOM-regeling is door Birch hiertoe ook geanalyseerd. Destijds concludeerde Birch dat per ultimo 2013 een FOM-portefeuille van EUR 65 miljoen, met een productie van goedgekeurde projecten in 2013 van EUR 22-25 miljoen, haalbaar moest zijn.

Het DTIF is pas recentelijk gelanceerd en het is nog te vroeg om concrete verwachtingen te formuleren. Birch wijst op het intensieve gebruik van FOM op de landen die onder het DTIF zullen vallen. Tevens is de DTIF landenlijst t.o.v. het FOM sterk uitgebreid. Daarnaast heeft RVO binnen de doelgroep een groot netwerk waar het DTIF onder de aandacht wordt gebracht teneinde additionele deal flow te genereren. Tot slot wordt onderdeel 1 van het DTIF behoefte gestuurd uitgevoerd, waarbij de instrumentenmix dusdanig wordt ingezet om optimaal in te spelen op de marktvrage. Mocht er bijvoorbeeld weinig vraag zijn naar garanties en veel vraag naar leningen, is het in overleg mogelijk het plafond voor garanties te verlagen om zo meer ruimte te creëren voor leningen. Dit zullen communicerende vaten zijn.

De effectiviteit zal niet alleen worden verbeterd door de bundeling van regelingen waardoor er een flexibeler instrument ontstaat dat beter inspeelt op de behoefte van bedrijven en financiële instellingen, maar ook door de integrale klantbediening en een betere marktwerking.

Onderdeel 2:

Naar verwachting zal de behoefte binnen DTIF hoger zijn dan in de DGGF-landen omdat:

- DTIF richt zich op de rijkere/ontwikkelde(opkomende) economieën.
- Het NL bedrijfsleven heeft meer transacties op deze landen wegens hogere afzetmogelijkheden en minder risico.

- DTIF richt zich op een grotere markt namelijk, alle landen behalve de 68 lage- en middeninkomenslanden die het DGGF bediend. Het leeuwendeel van de Nederlandse economische betrekkingen betreft de DTIF-landen.

In 2017 was sprake van een stijgende lijn van aanvragen, met name in de tweede helft van het jaar. Verwachting is een oplopende trend van aanvragen tot 25 structureel per jaar, resulterend in daadwerkelijke bevoorschotting van wissels oplopend van 3 in jaar 1 tot 8-10 structureel.

d. Wat is de inschatting van het risico op waarschijnlijkheid, impact, blootstellingsduur of beheersingsmate?

Onderdeel 1

Hoewel het eerste onderdeel van het DTIF meer *risk appetite* zal hebben dan de commerciële markt, blijft revolverendheid het uitgangspunt. Daarom is het noodzakelijk dat de fondsmanager van DTIF (RVO) zowel een goede risico-inschatting kan maken van de te verstrekken financieringen, als over adequate expertise beschikt.

De RVO zal daarom, net als een commerciële bank, een volledige 'krediet risico analyse' uitvoeren per financiering. Bovendien is uitgangspunt dat financiering zoveel mogelijk plaats vindt in combinatie met private financiering, waardoor op de risicoanalyse van de private partij meegelift kan worden. Ook zullen de voorwaarden van de financiering pari passu zijn aan die van de co-financierende bank, behalve wat betreft het onderpand. Wel kunnen er additionele zekerheden, zoals een minimale solvabiliteit of een counter-garantie, aan het NL bedrijf gevraagd worden. Tevens moet het DTIF additioneel zijn aan de markt, financieringen verstrekken op marktconforme basis en derhalve tegemoet komen aan de vigerende staatsteunkaders.

Wat betreft adequate expertise geldt dat de RVO en zijn rechtsvoorgangers een ruime ervaring hebben met het bedienen en positioneren van het Nederlandse MKB in het kader van internationaal zakendoen. Daarnaast heeft de RVO ruime ervaring met het ondersteunen van bedrijven, overheden, kennisinstellingen en NGO's bij ontwikkelingsrelevante investeringen in opkomende markten (bijvoorbeeld middels het programma Partners for International Business) en lage- en middeninkomenslanden (bijvoorbeeld het Dutch Good Growth Fund onderdeel 1).

Het niet-internationale deel van RVO beschikt over expertise met het stimuleren van innovatieve producten, processen en diensten van MKB ondernemers, én met van Nederlandse kennisbescherming (voorheen Octrooicentrum NL). Door RVO zijn diverse regelingen op deze gebieden uitgevoerd en heeft een groot aantal MKB-ondernemers via persoonlijke advisering hun (internationale) netwerken en business kunnen verbreden. Op financieringsvlak kan gedacht worden aan de verschillende kredietinstrumenten, garant- en borgstellingen en aan risicokapitaal voor het MKB. De afgelopen jaren zijn daarnaast in opdracht van het ministerie van EZ en Buitenlandse Zaken nieuwe en omvangrijke

revolverende instrumenten in dit palet opgenomen (bijvoorbeeld het Dutch Good Growth Fund onderdeel 1) of bestaande instrumenten meer revolverend gemaakt.

Door inzet van gekwalificeerde en ervaren medewerkers zal RVO zorgdragen voor een vlotte afhandeling van financieringsaanvragen van bedrijven. Gezien de omvang van het DTIF-fonds en de wens om financieel maatwerk te leveren aan de ondernemers zal RVO extra investeren in financiële capaciteit en expertise om deze ambities van het DTIF-fonds waar te maken. Dit betekent in concreto, de inzet van ervaren financiers c.q. risk managers en training van bestaande medewerkers in structurering van de financieringsoplossingen, bijvoorbeeld met behulp van het DGGF1-team waar recentelijk ervaren investment managers vanuit de bankensector zijn aangetrokken. Voor wat betreft de due diligence en monitoring van de financieringen zal er nauw samengewerkt worden met de overige financiers bijvoorbeeld NL (huis)banken. Daarnaast kan RVO teruggrijpen op de jarenlange ervaring met betrekking tot het mitigeren van MKB-financieringsrisico's. Tevens zal de uitvoering zodanig ingebed worden dat optimaal gebruik wordt gemaakt van bestaande kennis, ervaring, ondersteunende systemen en (governance) procedures, bij RVO en bij mogelijke samenwerkingspartners. Dat wordt hieronder nader omschreven.

De reden dat revolveerbaarheid haalbaar is, ondanks dat de private sector niet bereid is de investering (volledig) te financieren, is dat de overheid tenminste drie voordelen heeft ten opzichte van de private sector:

1. Een omvangrijk lokaal netwerk, waardoor de projectrisico's goed kunnen worden ingeschat (o.a. middels Nederlandse postennetwerk, lokale afdelingen van NGO's, lokale kantoren van multilaterale organisaties zoals Wereldbank en IFC, etc.)
2. Voor het DTIF volstaat revolverendheid, terwijl voor de private markt een winsttoegmerk geldt.
3. Verder heeft de private markt ook nog funding kosten voor het aantrekken van kapitaal, terwijl RVO deze niet hoeft te maken.

RVO werkt intensief samen met lokale banken, postennetwerk, NGO's en andere lokale partners en financiers. De samenwerking met dit netwerk is ontwikkeld tijdens de uitvoering van diverse activiteiten zoals DGGF1, PSI, maar ook andere activiteiten, zoals 2g@there-OS, de Transitiefaciliteit en het organiseren van handelsmissies. Tevens werkt RVO samen met ontwikkelingsbanken als FMO en IFC voor private partijen. RVO heeft evenzeer veel ervaring met en kennis van de uitvoering van RVO-instrumenten in 'DTIF-landen', waardoor zij een goede inschatting kunnen maken van de lokale risico's van een project. Daarnaast heeft RVO een netwerk in Nederland waarmee actief wordt samengewerkt. Voor DGGF1 wordt bijvoorbeeld nauw samengewerkt met ADSB, FMO en andere banken zoals Rabobank. Daarnaast wordt kennis gedeeld over de (verdere) opzet van revolveerbare financieringen in opdracht van de overheid, bijvoorbeeld op het gebied van M&E, transparantie, risicomodellen en debiteurenbeheer.

Door samenwerking met dergelijke partijen (zowel intern als extern) die goed zijn ingevoerd in bepaalde sectoren, doelgroepen of landen krijgt de RVO beter inzicht in het risicoprofiel en tracht de uitvoeringskosten te verlagen. In voorkomende gevallen kunnen dit niet-financiële partijen, zoals Ngo's, zijn die door hun netwerken en kennis een bijdrage kunnen leveren aan due diligence, monitoring of slagen van de investering.

Het gebruik van dit uitgebreide netwerk zorgt ervoor dat RVO een fijnmaziger risicoanalyse kan uitvoeren. Benadrukt wordt dat een fijnmazige risicobeoordeling niet leidt tot een beter risicoprofiel, maar dat er meer inzicht is in dit risicoprofiel, wat de revolueerbaarheid van DTIF onderdeel 1 uiteindelijk ten goede zal komen.

Mocht een investering toch niet renderen, dan verschilt het per instrument wat de schade is voor het DTIF. Momenteel wordt, met hulp van Deloitte, een RVO-brede afdeling Risicomanagement opgezet. Deze afdeling zal het risicoprofiel van de afzonderlijke regelingen monitoren ten opzichte van het totale risicoprofiel van de RVO. Ook wordt de RVO-afdeling bijzonder beheer verder vorm gegeven. Deze afdeling zal financieringen die in grote problemen zijn gekomen en waarbij herstructurering niet meer mogelijk is beheren.

Hierboven is toegelicht hoe wordt gewerkt aan het goed inschatten van de risico's van het fonds, met als doel het aantal defaults zo laag mogelijk houden. De eventuele resterende defaults moeten worden gefinancierd uit de rendementen van de verschillende financieringen. Net zoals bij financiering door de private sector levert financiering het fonds geld op in de vorm van rentes en/of provisies en premies. Per instrument wordt zo goed mogelijk een realistische en marktconforme rente vastgesteld, die gerelateerd/gelijk is aan de tarieven van de co-financierende (huis)bank en op pari passu voorwaarden gelijk aan de betreffende bank.

Onderdeel 2:

Voor afgifte van de exporteurspolis wordt ook het regresrisico op verzekerde beoordeeld. De exportkredietverzekering wordt conform de OESO richtlijnen uitgevoerd waarbij de lange termijn de uitvoering kostendekkend moet zijn. In de afgelopen 20 jaar komen schades onder de exportkredietverzekering minder voor en wordt de regeling per saldo winstgevend uitgevoerd. Echter, ook indien deze gunstige trend niet aanhoudt, neemt de kans dat het eigen risico niet op verzekerde kan worden verhaald niet noodzakelijkerwijs toe. Immers, er wordt nauwkeurig getoetst op het regresrisico van de verzekerde. De waarschijnlijkheid van schade onder de wisselfinanciering blijft daarmee beperkt, ook omdat de polis van de exportkredietverzekering 95% tot 98% van de schade dekt. Bij de behandeling van de aanvraag zal worden beoordeeld of de exporteur deze 5% c.q. 2% kan dragen.

6 Welke risico beheersende en risico mitigerende maatregelen worden getroffen?

Van het DTIF-budget wordt 77% ingezet voor onderdeel 1 en 23% voor onderdeel 2. Binnen onderdeel 1 zal de helft van het budget beschikbaar zijn voor leningen en de andere helft voor garanties. Tegelijkertijd zijn de instrumenten van het DTIF communicerende vaten en zal naar gelang de behoefte met het budget kunnen worden geschoven tussen de verschillende instrumenten. Het garantiëplafond geldt hierbij als bovengrens voor het aantal te verstrekken garanties. Om het uitkeringsrisico aanvaardbaar te houden, legt de garantsteller (de Staat) een begrotingsreserve aan (zie ook het antwoord op vraag 5a). Voor de garanties binnen het DTIF wordt een hefboom gehanteerd van 1:4, wat betekent dat voor elke EUR 100 aan verstrekte garanties EUR 25 in de begrotingsreserve wordt aangehouden. De hefboom van het DTIF is ruimer dan de hefboom die momenteel geldt voor garanties binnen DGGF en FOM (beide 1:2), maar is veel voorzichtiger dan het daadwerkelijk gerealiseerde risico onder FOM (1:10).

Revolverendheid:

Het DTIF is een revolverende regeling waarbij er naar gestreefd wordt dat de som (nominale omvang) van het beschikbaar budget en uitgezette middelen in stand blijft. Dit wordt gerealiseerd door:

- De vereiste dat verstrekte financieringen moeten worden afgelost, de maximale aflossingstermijn voor de leningen en looptijd voor de garanties is 7 jaar, conform het DGGF;
- Het afdekken van het kredietrisico door een marktconforme en risico dekkende opslag op te nemen in de vergoeding die voor de instrumenten van het DTIF in rekening wordt gebracht;
- De operationele kosten te dekken door hiervoor een opslag in het rentetarief op te nemen. Tevens zal er een afsluitprovisie in rekening worden gebracht;
- Bij de vaststelling van de vergoeding worden geldende staatsteun richtlijnen in acht genomen.

7 Heeft de minister door middel van de gekozen institutionele inbedding van de regeling, ook als deze op afstand wordt uitgevoerd, voldoende mogelijkheden tot beheersing van de risico's?

Onderdeel 1:

RVO en het netwerk van lokale banken, financiers, Ngo's, ambassade-netwerk en overheidsbanken en andere instanties die een rol kunnen spelen in informatievoorziening zijn van essentieel belang voor de risicoanalyse en daarmee voor het beheersen van de risico's. RVO maakt de risicoanalyse op basis van een kader dat is aangeleverd door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Eerder in dit toetsingskader is uitgelegd hoe RVO en het ministerie van Buitenlandse Zaken de risico's willen beheersen. Nogmaals wordt benadrukt dat de financieringstechnieken van de instrumenten onder onderdeel 1 allen al worden ingezet onder het DGGF. De visie achter het instrument, evenals de wijze van risicoschatting en financierbaarheidsanalyse is iets waar RVO ervaring mee heeft.

Onderdeel 2:

Atradius DSB is leidend bij het risicobeheer, daar zij de portefeuille beheren. Dit is ook het geval bij de reguliere EKV-faciliteit. ADSB is eerst verantwoordelijke in het bepalen van de risico's, al wordt hun advies nog wel ter goedkeuring voorgelegd aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken. ADSB maakt zijn risico-inschatting op basis van een raamwerk aangeleverd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken verleent een (beperkte) volmacht aan ADSB.

D. VORMGEVING

8 Welke premie wordt voorgesteld en hoeveel wordt doorberekend aan de eindgebruiker? Hoe wordt de begrotingsreserve vormgegeven?

Onderdeel 1:

De rente- en garantiepremiepercentages worden door RVO voorgesteld op basis van een marktconform percentage (of zou zijn in het geval van financiering die niet door de markt wordt aangeboden). Deze rente zal voor 100% worden doorberekend aan het Nederlandse bedrijf die de financiering aanvraagt.

Onderdeel 2:

De premie die een bedrijf voor de exportkredietverzekering moet betalen is afhankelijk van de risico inschatting. Onderdelen daarvan zijn het risico van de afnemer en de risicoklasse van het land waar de afnemer gevestigd is. De OESO heeft minimumpremies op basis van de risico's van de landenklasse en afnemersklasse bepaald. Voor de EKV en DGGF faciliteiten worden deze minimumpremies aangehouden aangezien een opslag op deze premie prohibitief zal werken op de vraag. Deze minimumpremie zal voor 100% worden berekend aan het Nederlandse bedrijf/bank dat de exportkredietverzekering heeft aangevraagd.

De premie wordt berekend op basis van de door de OESO gestelde minimumprijs met een risico opslag inherent aan de transactie en een opslag ter dekking van de uitvoeringskosten van ADSB. De prijs voor het verdisconteren van wissels is het discontotarief dat gelijk is aan de op het moment van disconteren geldende CIRR (Commercial Interest Reference Rate). De CIRR is afhankelijk van de valuta en de looptijd van het risico.

9 Wordt een horizonbepaling gehanteerd (standaardtermijn is 5 jaar)?

Onderdeel 1:

De overeenkomst tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken en RVO voor het DTIF zal worden toegevoegd aan de bestaande raamovereenkomst. Hieraan wordt een aparte opzegtermijn toegevoegd, mocht het DTIF stopgezet worden. De einddatum van het risico komt uiteindelijk neer op de opzegtermijn plus de looptijd van uitstaande financieringen. Op dit moment is de looptijd van

financieringen nog onbekend, maar wordt ingezet op een maximale looptijd van 7 jaar . Hierbij geldt dat het in het geval van slechte resultaten van de onderneming het soms beter is een uitstel van aflossing te geven dan de onderneming de schuld kwijt te moeten schelden of verder in de moeilijkheden te brengen door aflossingen op te eisen.

Het programma wordt geëvalueerd, hetgeen leidt tot een besluit omtrent de voorzetting, aanpassing of stopzetting van het programma. Onderdeel van deze evaluatie is ook het garantieplafond en de omvang van de begrotingsreserve. Het DTIF wordt uiterlijk na vierde jaar geëvalueerd waarna in het vijfde jaar besloten kan worden over voortzetting, stopzetting of aanpassing van de instrumenten. Bij het stopzetten van het DTIF zullen de onder het DTIF verstrekte financiering en garanties tot maximaal 7 jaar na de initiële verstrekingsdatum doorlopen.

Onderdeel 2:

De huidige overeenkomst met ADSB voor de EKV en DGGF is voor onbepaalde tijd, maar uiteraard wel met de mogelijkheid om de overeenkomst op te zeggen. Voor het DTIF is aangesloten bij de bestaande overeenkomst. Indien de overeenkomst wordt opgezegd zullen er na het verstrijken van de opzegtermijn geen nieuwe projecten meer worden aangetrokken, maar zal ADSB wel de afhandeling van de op dat moment bestaande portefeuille op zich nemen. Aangezien de verzekeringen een maximale looptijd van 12 jaar kunnen hebben kan de uiterste einddatum van het risico veel later zijn dan het moment dat de overeenkomst wordt opgezegd.

10 Wat zijn de uitvoeringskosten van de regeling?

Onderdeel 1:

Het ministerie van BZ en RVO zijn overeengekomen dat de vergoeding variabel is, afhankelijk van de hoeveelheid activiteiten (en dus van de hoeveelheid werk voor de RVO). De indicatieve vergoeding schommelt globaal tussen de EUR 0,9 miljoen en EUR 2,5 miljoen op de pieken. Wel is het zo dat de vergoedingsregeling "uit de totale pot" betaald moet worden en dat dit dus kosten zijn die onder de eis van revolveerbaarheid vallen. Hier worden geen extra kosten voor begroot. Er is onderscheid gemaakt tussen opstartkosten (eenmalige kosten die betrekking hebben bij de opzet en inrichting van het fonds, zoals het ontwikkelen van processen en procedures, standaarddocumentatie, etc.) en de operationele kosten (kosten die betrekking hebben op de uitvoering van de regeling). RVO zal erop sturen om door middel van synergie de kosten voor DTIF zoveel mogelijk te beperken. RVO verwacht dan ook dat in ieder geval de Opstartkosten lager kunnen uitvallen dan indertijd voor DGGF1.

Onderdeel 2:

Atradius DSB en het Ministerie van Buitenlandse Zaken hebben een vergoedingsregeling voor de uitvoering van het DTIF onderdeel 2 getroffen ad EUR 440.000 per jaar (afgerond). In de verschuldigde exportkredietverzekeringpremies is een component voor uitvoeringskosten

opgenomen. Daarnaast zijn de financieringslasten van de Staat lager dan het gehanteerde discontopercentage, waardoor er bij voldoende gebruik van de faciliteit de facto geen uitvoeringskosten voor rekening van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zullen zijn.

11 Hoe wordt de informatie die nodig is om de evaluatie (periodiek en na afloop) van de regeling uit te kunnen voeren verkregen?

Onderdeel 1:

Voor onderdeel 1 van het DTIF wordt een monitoring en evaluatie kader vastgelegd, incl. eventuele nulmeting en referentiegroep. De reguliere monitoring wordt uitgevoerd door de RVO, terwijl de (tussentijdse) evaluatie door een onafhankelijke partij wordt uitgevoerd. De resultaten van de monitoring door de RVO worden verwerkt in het evaluatiekader van het raamcontract.

Onderdeel 2:

Net als voor onderdeel 3 van het DGGF zal een monitoring- en evaluatiekader worden vastgelegd. De precies vereiste informatie, hoe en door wie dat zal moeten worden geleverd wordt nog bepaald. De revolverendheid wordt bijgehouden in de financiële administratie. Financiële stromen worden via ADSB ten gunste c.q. ten laste van de begrotingsreserve van het DTIF geboekt. Een inkomsten- en uitgavenberekening, rekening houdend met de uitvoeringskosten voor ADSB, volstaat daarom om de revolverendheid te toetsen.